

--

□ คำสั่ง ให้นักศึกษาเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้อาณาจักรสุโขทัยขึ้นมามีอำนาจในตอนกลางพุทธศตวรรษที่ 18 คือ

- (1) สุโขทัยสามารถปราบปรามลานนาได้
- (2) เกิดช่องว่างแห่งอำนาจเพราะการเสื่อมของเขมร พุกาม ญวน และจามปา
- (3) เพราะสุโขทัยร่วมมือกับอยุธยาปราบปรามพวกรวม
- (4) เพราะสุโขทัยสามารถควบคุมนครรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

**ตอบ 2** หน้า 4 – 5 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้อาณาจักรสุโขทัยมีอำนาจในตอนกลางพุทธศตวรรษที่ 18 ก็คือ 1. ความสามารถทางการรบและการปกครองของพ่อขุนรามคำแหง 2. ช่องว่างแห่งอำนาจที่เกิดจากการเสื่อมอำนาจของอาณาจักรพุกาม เขมร ญวน พม่า และอาณาจักรทางใต้ ถึงชวา 3. มีนโยบายผนึกกำลังกับทางลานนาเป็นการสกัดกั้นภัยทางเหนือ

2. สาเหตุใดที่ทำให้อาณาจักรลานนาเสื่อมอำนาจในที่สุด

- (1) การทำสงครามยึดเยื้อกับอยุธยา
- (2) เจ้านายเมืองเชียงใหม่แตกความสามัคคี
- (3) เชียงใหม่ถูกพม่ารุกราน
- (4) ถูกทุกข้อ

**ตอบ 4** หน้า 12 สาเหตุที่ทำให้อาณาจักรลานนาเสื่อมอำนาจ ได้แก่ 1. การทำสงครามกับอยุธยา 2. ความวุ่นวายภายในอาณาจักร เช่น กษัตริย์อ่อนแอ การแย่งชิงราชสมบัติและการสู้รบกันเองของขุนนาง 3. ถูกพม่ารุกราน

3. สุโขทัยถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอยุธยาในรัชกาลใด

- (1) ขุนหลวงพะงั่ว
- (2) พระเจ้าสามพระยา
- (3) สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
- (4) สมเด็จพระนเรศวร

**ตอบ 3** หน้า 15, 118 สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ได้ผนวกเอาอาณาจักรสุโขทัยไว้เป็นส่วนหนึ่งของอยุธยา และได้ปฏิรูปการปกครองโดยถือหลักการดังนี้ 1. จัดให้รวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางโดยการยกเลิกฐานะเมืองลูกหลวง 2. แบ่งแยกงานบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 2 ประเภทคือ ฝ่ายทหาร และฝ่ายพลเรือน

4. ชาวตะวันตกเริ่มเข้ามาติดต่อกับอยุธยาเป็นครั้งแรกในรัชกาลใด

- (1) พระเจ้าอู่ทอง
- (2) สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
- (3) สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2
- (4) สมเด็จพระเอกาทศรถ

**ตอบ 3** หน้า 16 ชาวตะวันตกได้เข้ามาติดต่อกับอยุธยาเป็นครั้งแรกในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ซึ่งชาติแรกที่เข้ามา คือ โปรตุเกส สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ทรงมีนโยบายสนับสนุนการติดต่อกับชาวตะวันตก และรับเอาวิชาการใหม่ ๆ ของฝรั่งมาใช้ในอยุธยาหลายประการ

5. ข้อใดหมายถึงลักษณะการปกครองแบบนครรัฐ

- (1) อาณาจักรรวมตัวกันอย่างแน่นแฟ้น
- (2) เมืองต่าง ๆ มีอิสระในการปกครองตนเองเหมือนกับเป็นรัฐ ๆ หนึ่ง
- (3) การปกครองที่การรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางมีประสิทธิภาพ
- (4) ถูกทั้งข้อ 1 และ 3

**ตอบ 2** หน้า 78 – 79 การปกครองส่วนภูมิภาคของสุโขทัย จะมีลักษณะเป็นการปกครองแบบนครรัฐคือ เจ้าเมืองในส่วนภูมิภาคจะมีอำนาจในการปกครองตนเองเป็นอิสระจากเมืองหลวงพอสมควร เมืองหลวงไม่สามารถเข้ามาปกครองได้อย่างเข้มงวดกดขี่หนัก

6. หลักฐานใดที่แสดงว่ามีการปกครองแบบธรรมราชาในสมัยสุโขทัย (1) มีการระบุถึงยศกัษัตริย์  
 (2) ข้อความในจารึกต่าง ๆ บ่งชี้ว่ากษัตริย์สุโขทัยยึดมั่นในหลักธรรม  
 (3) มีการเอ่ยถึงมกุฏและพระขรรค์ไชยศรีในราชพิธีราชาภิเษก (4) มีการใช้ราชาศัพท์ในจารึก

**ตอบ 2** หน้า 59 – 64 หลักฐานต่าง ๆ ในจารึกและเอกสารอื่น ๆ ที่แสดงว่ากษัตริย์สุโขทัยทรงมีอุดมการณ์ธรรมราชามีดังนี้ 1. พระนามของกษัตริย์มักจะมีพระนามว่า ธรรมราชาหรือพระมหากษัตริย์ 2. กษัตริย์ทรงยึดมั่นในธรรมสำหรับธรรมราชา 3. กษัตริย์ทรงถือเป็นการกิจสำคัญที่จะสั่งสอนประชาชนให้อยู่ในธรรม 4. กษัตริย์ทรงมีแนวคิดที่ว่า ถ้ากษัตริย์ ทรงอยู่ในธรรมจะทำให้กษัตริย์นั้นแผ่ขยายบารมีออกไปได้ทั่วทิศ

7. จารึกวัดป่ามะม่วงระบุถึงเหตุการณ์ใดในสมัยสุโขทัย  
 (1) การขับไล่ขอมออกจากลุ่มน้ำเจ้าพระยา (2) การเป็นพันธมิตรระหว่างสุโขทัยและอยุธยา  
 (3) การที่พระยาลีไทยเข้ายึดอำนาจที่สุโขทัย (4) การที่สุโขทัยตกเป็นประเทศราชของอยุธยา

**ตอบ 3** หน้า 66 จารึกสุโขทัยหลักที่ 4 (จารึกวัดป่ามะม่วง) ด้านที่ 1 ตอนที่ 1 ซึ่งจารึกเป็นภาษาเขมรมีข้อความระบุถึงเหตุการณ์ตอนที่พระยาลีไทยเข้ายึดอำนาจสุโขทัย และสถาปนาพระองค์ขึ้นเป็นกษัตริย์ ใน พ.ศ. 1890

8. การปกครองแบบทหารมีประโยชน์อย่างไร (1) รัฐบาลสามารถจัดตั้งกองทัพประจำการได้  
 (2) ลดความจำเป็นในการเกณฑ์แรงงาน (3) รัฐบาลใช้แรงงานประชากรทั้งในยามสงบและสงคราม  
 (4) รัฐบาลแบ่งแยกหน้าที่ของทหารและพลเรือนได้อย่างแท้จริง

**ตอบ 3** หน้า 71, 117 การปกครองแบบทหารเกิดขึ้นเพราะประชากรมีน้อย ในยามสงบพวกลูกเจ้านายก็จะมีอำนาจหน้าที่แยกกันเป็นส่วนส่วน แต่ในเวลาสงครามทุกคนต้องเข้ารบเหมือนกันหมดไพร่ในสังกัดก็กลายเป็นพลรบในกองทัพ รัฐบาลไม่สามารถแบ่งแยกหน้าที่ของทหารและพลเรือนได้ เพราะประชาชนมีจำนวนจำกัด

9. ข้อใดคือลักษณะของผู้นำที่ปรากฏในคัมภีร์อัคคัญญสูตร  
 (1) มีบุญญาธิการในฐานะสมมุติเทวราช (2) มีคุณธรรมมากกว่าผู้อยู่ใต้ปกครอง  
 (3) มีความสามารถในการสงคราม (4) มีชาติกำเนิดสูงส่ง

**ตอบ 2** หน้า 51 อัคคัญญสูตร ได้สรุปถึงลักษณะของหัวหน้าหรือกษัตริย์เอาไว้ว่า คือผู้ที่ได้รับเลือกจากมนุษย์อื่น ๆ ให้เป็นหัวหน้า ปกป้อง ค้ำครอง ตัดสินการขัดแย้งในชุมชน ดังนั้น ชุมชน จึงพิจารณาเลือกหัวหน้าจากบุคคลที่มีคุณธรรมนำเลื่อมใส น่าเกรงขามมากกว่าคนอื่น ๆ

10. ธรรมหมวดใดที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์และประชาชนมากที่สุด  
 (1) ทศพิธราชธรรม (2) จักรวรรดิวัตร (3) ราชจรรยาวัตร (4) ศตปถ พรหมณ์

**ตอบ 2** หน้า 53 – 54 จักรวรรดิวัตร 12 ประการ จะเน้นในหลักการปกครองและหลักความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์และประชาชน ส่วนทศพิธราชธรรมจะมีลักษณะเป็นการปลูกฝังคุณสมบัติส่วนพระองค์ของกษัตริย์

11. ข้อใดถูก  
 (1) สุโขทัยไม่มีปัญหาจากระบบนครรัฐ (2) สุโขทัยมีนโยบายกระจายอำนาจออกจากศูนย์กลาง  
 (3) สุโขทัยพยายามสร้างกลไกในการควบคุมหัวเมืองให้รัดกุมขึ้น  
 (4) สุโขทัยสามารถคุมประเทศราชได้อย่างแท้จริง

**ตอบ 3** หน้า 78 การปกครองในรูปแบบนครรัฐของสุโขทัย มีข้อแตกต่างไปจากนครรัฐของอาณาจักรไทยในระยะแรกอยู่ คือ ในสมัยสุโขทัยพยายามดึงอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง โดยเมืองหลวงพยายามสร้างกลไกในการควบคุมเมืองในส่วนภูมิภาคอย่างรัดกุมขึ้นมากกว่าแต่ก่อน ส่วนเมืองภูมิภาคก็จะพยายามดิ้นรนเป็นอิสระเท่าที่โอกาสจะอำนวย

12. ตำนานสิงหนวัติกุมาร ชินกาลมาลีปกรณ์ และมูลศาสนา เป็นผลงานที่มาจากแหล่งใด  
(1) ภาคเหนือของไทย (2) อาณาจักรอยุธยา (3) ภาคอีสานของไทย (4) ไม่ปรากฏหลักฐานใด ๆ

**ตอบ 1** หน้า 82 ตำนานสิงหนวัติกุมาร ได้มาจาก อ. แม่สาย จ. เชียงราย, ตำนานชินกาลมาลีปกรณ์ ผู้แต่งคือ ท่านรัตนปัญญาเถร ชาวเมืองเหนือ ได้แต่งขึ้นเป็นภาษาบาลี ส่วนตำนานมูลศาสนา สันนิษฐานว่าผู้แต่งคือ พระพุทธรักขิตแห่งวัดสวนดอก และพระพุทธญาณเจ้าแห่งวัดหมื่นสาร

13. ข้อใดถูก  
(1) การต่อสู้อันหว่างอาณาจักรต่าง ๆ เพื่อขยายอำนาจทำให้อยุธยา มีการปกครองแบบราชาธิปไตย  
(2) พุทธศาสนาไม่มีอิทธิพลใด ๆ ต่อสถาบันกษัตริย์อยุธยา  
(3) หลักการปกครองแบบพ่อปกครองลูกปรากฏเป็นบางครั้งในสมัยอยุธยา  
(4) ไม่ปรากฏอิทธิพลของลัทธิเทวราชาในพระนามของกษัตริย์อยุธยา

**ตอบ 1** หน้า 93 การปกครองแบบราชาธิปไตย เป็นการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นผู้นำสูงสุด แต่เพียงพระองค์เดียว ทั้งในยามสงบและยามสงคราม ซึ่งปัจจัยที่ทำให้อาณาจักรอยุธยามีการปกครองในรูปแบบนี้ก็คือ การทำสงครามต่อสู้กันเองในหมู่อาณาจักรทั้งหลายเพื่อขยายอำนาจ

14. กฎข้อบังคับเกี่ยวกับสถานะและพระราชอำนาจของกษัตริย์อยุธยามีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในรัชกาลใด  
(1) สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1  
(2) สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 (3) สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (4) สมเด็จพระนเรศวร

**ตอบ 3** หน้า 15 สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงโปรดให้ตราพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ตลอดจนระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับพระองค์ลงเป็นลายลักษณ์อักษร นอกจากนี้พระองค์ยังได้ทรงจัดระเบียบการปกครองและสังคมโดยตราพระอัยการตำแหน่งนาพลเรือนและนาทหารหัวเมือง กำหนดศักดิ์ดินนาของบุคคลทั้งหลายในสังคม

15. ข้อใดถูก ในสมัยอยุธยา (1) มีการบัญญัติถึงตำแหน่งรัชทายาทอย่างแน่ชัด  
(2) หลักเทวราชาสามารถใช้เป็นเหตุผลเพื่อสร้างความชอบธรรมในการชิงราชย์  
(3) ไม่ปรากฏตำแหน่งวังหน้า (4) เมืองลูกหลวงมักก่อการกบฏในสมัยปลายอยุธยา

**ตอบ 2** หน้า 100 ระบบเทวราชาและพระราชพิธีราชาภิเษกสามารถใช้เป็นเครื่องเสริมอำนาจ และสร้างความชอบธรรมในการครองราชย์ของกษัตริย์โดยวิธียึดอำนาจ ทั้งนี้เพราะประชาชนเชื่อว่าผู้ที่ได้เป็นกษัตริย์นั้นเป็นผู้ที่ได้สะสมบุญบารมีมามาก และเป็นผู้ที่บรรดาเทพเจ้าทั้งหลายยอมรับ ดังนั้นจึงเป็นที่ยอมรับในหมู่ประชาชนเป็นอย่างดี

16. พระราชวินิจฉัยของพระมหากษัตริย์ในการตัดสินคดี เรียกว่า (1) ธรรมศาสตร์  
(2) ราชศาสตร์ (3) กฎมณเฑียรบาล (4) พระอัยการลักษณะตุลาการ

**ตอบ 2** หน้า 113 ในการตัดสินคดีนั้น เมื่อมีกรณีที่มีข้อขัดแย้งในพระธรรมศาสตร์ จะต้องอาศัยพระราชวินิจฉัยของพระมหากษัตริย์เป็นแนวทางตัดสิน และพระราชวินิจฉัยนี้คือ

17. ข้อใดคือลักษณะการปกครองในส่วนกลางสมัยอยุธยา

(1) จัดระเบียบบริหารให้เป็นลักษณะเดียวกับระเบียบของจักรวาล

(2) แบ่งกรมกองเลียนแบบการจัดกองทัพ

(3) กรมที่มีลักษณะงานทางทหารอาจสังกัดฝ่ายพลเรือนได้

(4) ถูกทุกข้อ

**ตอบ 4** หน้า 117, 141 การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินส่วนกลางในสมัยอยุธยา นั้น มีการแบ่งกรมออกเป็น 4 กรม เพราะต้องการจัดระเบียบบริหารในเมืองหลวงให้เป็นลักษณะเดียวกับระเบียบของจักรวาล ซึ่งการจัดกรมกองแบบนี้ก็มาจากการจัดการปกครองแบบทหารนั่นเอง นอกจากนี้การแบ่งกรมกองเป็นฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหารก็ได้เคร่งครัดนัก เพราะมีกรมกองที่งานมีลักษณะเป็นทหารถูกจัดไว้ในฝ่ายพลเรือน

18. ข้อใดคือหลักการปฏิรูประบบบริหารในส่วนกลางของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

(1) ให้กรมกลาโหมและมหาดไทยคุมไพร่พลทั่วราชอาณาจักร

(2) ยกเลิกการปกครองแบบจตุสดมภ์

(3) ให้กลาโหมดูแลหัวเมืองภาคใต้และมหาดไทยดูแลหัวเมืองภาคเหนือ

(4) ให้ยกเลิกเขตมณฑลราชธานี

**ตอบ 1** หน้า 118 – 119 การปฏิรูปการปกครองในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ มีดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง โดยยกเลิกฐานะเมืองลูกหลวงและจัดเป็นเขต-

มณฑลราชธานี 2. แบ่งแยกงานบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 2 ฝ่าย คือ กลาโหมควบคุม

ประชากรที่อยู่ฝ่ายทหาร และมหาดไทยควบคุมประชากรที่อยู่ฝ่ายพลเรือน

19. ข้อใดคือหลักการปฏิรูประบบบริหารราชการในส่วนภูมิภาคของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

(1) ยกเลิกเมืองลูกหลวงโดยเด็ดขาด

(2) ผนวกดินแดนที่เคยเป็นประเทศราชเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของอยุธยา

(3) จัดการปกครองแบบแบ่งหน้าที่ไปตามภูมิภาค

(4) ยกเลิกการแบ่งงานแบบ Functional Basis

**ตอบ 2** หน้า 146 – 148 ในการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงจัดการ

ปกครองในส่วนภูมิภาค ดังนี้คือ 1. ยกเลิกระบบเมืองลูกหลวง โดยลดฐานะเป็นเมืองเล็ก

หรือเมืองชั้นจัตวา 2. อยุธยาผนวกดินแดนที่เคยเป็นประเทศราชเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ

อยุธยา เรียกอานาเขตบริเวณนี้ว่า เมืองพระยามหานคร 3. ประชาชนในเขตมณฑลราชธานีและ

ในเขตเมืองพระยามหานคร ถูกแบ่งเป็นทหารและพลเรือน

20. ข้อใดคือหลักของการเปลี่ยนแปลงลักษณะการปกครองในส่วนภูมิภาคในสมัยสมเด็จพระนเรศวร

(1) ยกเลิกระบบเมืองพระยามหานคร

(2) ยกเลิกการแบ่งหัวเมืองออกเป็นเมืองชั้นเอก โท ตรี

(3) ให้เจ้านายออกไปปกครองหัวเมืองส่วนภูมิภาค

(4) กระจายอำนาจสู่ส่วนภูมิภาคมากขึ้น

**ตอบ 1** หน้า 149 – 150 สมเด็จพระนเรศวร เปลี่ยนแปลงการปกครองในส่วนภูมิภาคโดยจัดให้มีการ

รวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง ด้วยการยกเลิกระบบเมืองพระยามหานคร แล้วจัดแบ่งเมืองในบริเวณ

นี้เป็นเมืองชั้นเอก โท ตรี ตามลำดับ ยกเลิกการให้เจ้านายออกไปครองเมืองเหล่านี้ แต่จัดส่ง

ขุนนางจากอยุธยาออกไปปกครองและขึ้นตรงต่ออยุธยา

21. หน่วยที่เล็กที่สุดในการปกครองส่วนท้องถิ่นในสมัยอยุธยา คือข้อใด

(1) เมือง

(2) แขวง

(3) ตำบล

(4) หมู่บ้าน

**ตอบ 4** หน้า 156 ในสมัยอยุธยา หน่วยชุมชนที่เล็กที่สุดในการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ หมู่บ้าน ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแล โดยผู้ใหญ่บ้านจะได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าเมือง ผู้ใหญ่บ้านจะไม่ยึดอย่างขุนนางแต่อย่างใด

HI 121 page 5

22. ข้อใดคือผลของการเปลี่ยนแปลงลักษณะการปกครองในส่วนภูมิภาคในสมัยสมเด็จพระนเรศวร

- (1) การกระจายอำนาจออกจากศูนย์กลางมีผลยั่งยืนถาวร  
(2) มีการแบ่งการปกครองออกเป็นภูมิภาค  
(3) การรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางมีประสิทธิภาพ  
(4) ให้ตำแหน่งเจ้าเมืองเป็นการสืบตระกูล  
อยู่ชั่วระยะหนึ่ง

**ตอบ 3** หน้า 150 การปกครองแบบรวมอำนาจอยู่ที่ศูนย์กลางที่สมเด็จพระนเรศวรทรงกำหนดไว้ นั้นสำเร็จแค่ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น ภายหลังจากนั้นก็กลับไปสู่การปกครองในรูปนครรัฐอีก เพราะบริเวณหัวเมืองชั้นนอกนี้อยู่ห่างไกลจากอยุธยาเกินกว่าจะควบคุมได้ใกล้ชิด

23. สถาบันกษัตริย์ในสมัยรัตนโกสินทร์มีลักษณะอย่างไร

- (1) เน้นการปกครองแบบเทวราชา  
(2) ลดความสำคัญของธรรมราชา  
(3) เน้นการปกครองแบบธรรมราชา  
(4) ไม่ปรากฏลักษณะพ่อปกครองลูก

**ตอบ 3** หน้า 182 ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น หลักการปกครองแบบผู้ทรงธรรมหรือธรรมราชา ได้รับความสำคัญเป็นหลักการที่เด่นที่สุด หลักการเทวราชาถูกลดความสำคัญลงไปแต่ก็ยังปรากฏอยู่ ส่วนการปกครองแบบพ่อปกครองลูกนั้น ก็ได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ในสมัยรัตนโกสินทร์ จะเห็นได้ชัดเจนในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นไป

24. ในสมัยรัตนโกสินทร์ เมืองหลวงพยายามควบคุมหัวเมืองด้วยวิธีใด

- (1) แบ่งแยกความจงรักภักดีของขุนนางหัวเมือง  
(2) ให้เจ้าเมืองเป็นผู้แต่งตั้งกรมการเมือง  
(3) ให้เจ้านายไปกำกับราชการหัวเมือง  
(4) ให้เจ้าเมืองเป็นตำแหน่งสืบตระกูล

**ตอบ 1** หน้า 195 – 196 ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นตั้งแต่สมัย ร. 1 เป็นต้นไปได้มีการวางมาตรการที่จะให้เมืองหลวงควบคุมหัวเมืองได้มั่นคงขึ้นด้วย การยกเลิกการที่ให้เจ้าเมืองได้เป็นผู้แต่งตั้งกรมการเมือง แล้วให้เสนาบดีหรือเจ้ากรมอื่นในเมืองหลวงเป็นผู้แต่งตั้งเอง การกระทำเช่นนี้มีผลลดอำนาจของเจ้าเมืองลง โดยวิธีการแบ่งแยกความจงรักภักดีไปให้แก่ นาย 2 คน ในเวลาเดียวกัน

25. เหตุใดระบบไพร่จึงลดความสำคัญลงในสมัยสมเด็จพระจอมเกล้าฯ

- (1) เพราะไทยไม่ต้องทำสงครามกับชาติอื่น  
(2) เพราะสามารถจ้างแรงงานชาวจีนได้  
(3) เพราะการเปิดประเทศของรัชกาลที่ 4  
(4) ถูกทุกข้อ

**ตอบ 4** หน้า 417 – 419 สาเหตุที่ทำให้ฐานะของไพร่มีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นและลดความสำคัญลงในสมัย ร. 4 เป็นเพราะ 1. นโยบายของพระมหากษัตริย์ที่จะปกครองราษฎรโดยธรรม และให้ความใกล้ชิดเสมือนหนึ่งพ่อปกครองลูก 2. การคุกคามของมหาอำนาจทางตะวันตก 3. การเปิดประเทศเพื่อค้าขายและการจ้างแรงงานชาวจีน 4. ไม่มีการทำสงครามกับอาณาจักรใกล้เคียง

26. ก่อนการปฏิรูปการปกครองของรัชกาลที่ 5 ระบบบริหารของไทยก่อให้เกิดผลอย่างไร

- (1) กรมกองมีงานในความรับผิดชอบไม่เท่ากัน  
(2) รายได้ของแต่ละกรมกองเสมอภาคกัน  
(3) กรมกองหนึ่ง ๆ มีงานรับผิดชอบเฉพาะอย่าง  
(4) การทหารมีความเป็นระเบียบแบบแผน

- ตอบ 1** หน้า 198 – 199 ข้อบกพร่องของระบบราชการแบบเก่าก่อนการปฏิรูปการปกครองในสมัย ร. 5 ได้แก่ 1. หน่วยราชการมีงานในความรับผิดชอบมากเกินไปไม่เสมอกัน 2. รายได้ของแต่ละกรมกองไม่เสมอภาคกัน 3. การปฏิบัติของแต่ละกรมกองก้าวก่ายกัน เป็นเหตุให้ราชการล่าช้า และข้าราชการบกพร่องในหน้าที่

HI 121 page 6

27. รัชกาลที่ 5 ทรงแก้ปัญหาการสืบสันตติวงศ์อย่างไร (1) ให้วังหน้าเป็นรัชทายาท

(2) ให้คณะเสนาบดีเป็นผู้เลือกเฟ้นพระมหากษัตริย์

(3) ให้มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนเกี่ยวกับการสืบสันตติวงศ์ (4) ให้คณะเสนาบดีเป็นผู้เลือกสรรวังหน้า

**ตอบ 3** หน้า 203, 412 รัชกาลที่ 5 ทรงกำหนดให้มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนเกี่ยวกับการสืบสันตติวงศ์ โดยที่มีต้องให้คณะเสนาบดีเป็นผู้พิจารณาเลือกเฟ้น พระองค์โปรดฯ ให้เลิกตำแหน่งกรมพระราชวังบวรฯ หรืออุปราช แล้วโปรดฯ ให้มีการสถาปนาองค์รัชทายาท หรือตำแหน่งพระบรมโอรสาธิราชของค์มกุฎราชกุมารขึ้นแทน

28. ข้อใดคือสาเหตุที่ทำให้การปฏิรูปการปกครองในระยะแรกของรัชกาลที่ 5 หยุดชะงัก

(1) การขัดขวางจากพวกอนุรักษนิยม

(2) เกิดกบฏหัวเมือง

(3) ระบบเทศบาลไม่มีประสิทธิภาพ

(4) เกิดข้อขัดแย้งอย่างรุนแรงกับมหาอำนาจตะวันตก

**ตอบ 1** หน้า 205 – 206 การปฏิรูปในระยะแรกของ ร. 5 ถูกขัดขวางโดยขุนนางและเจ้าฝ่ายอนุรักษนิยม เพราะการควบคุมภาษีและการเลิกทาส ตลอดจนแผนการปฏิรูปขั้นต่อ ๆ ไป มีผลให้ฝ่ายอนุรักษนิยมเสียอำนาจ จึงได้ทำการขัดขวางในรูปแบบต่าง ๆ ที่รุนแรงที่สุดก็คือ การตั้งกำลังขึ้นในวังหน้าทำการแข็งข้อ และดึงเอาอำนาจของต่างประเทศเข้ามาแทรกแซง

29. ข้อใดถูก ในสมัยรัชกาลที่ 5

(1) การจัดตั้งมณฑลเทศาภิบาลทำพร้อมกันทีเดียว 18 มณฑล

(2) ระบบมณฑลเทศาภิบาลทำให้การรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางประสบความสำเร็จที่ยั่งยืน

(3) การกระจายอำนาจออกจากศูนย์กลางมีผลยั่งยืนถาวร

(4) ระบบนครรัฐมีความมั่นคงขึ้น

**ตอบ 2** หน้า 208 – 209 รัชกาลที่ 5 ทรงจัดการปกครองในรูปมณฑลเทศาภิบาลขึ้น ก็เพราะมีเป้าหมายที่จะจัดให้มีการปกครองในรูปรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง ซึ่งการปกครองมณฑลจะอยู่ในความรับผิดชอบของข้าหลวงเทศาภิบาล โดยจัดตั้งมณฑลแรกขึ้นใน พ.ศ. 2437 และจัดตั้งจนครบ 18 มณฑล ในปี พ.ศ. 2449

30. การปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับท้องถิ่นอย่างไร

(1) นายอำเภอมาจากการเลือกตั้ง

(2) ผู้ใหญ่บ้านมาจากการเลือกตั้ง

(3) ยกเลิกหน่วยปกครองระดับหมู่บ้าน

(4) ยกเลิกระบบสุขาภิบาลตำบล

**ตอบ 2** หน้า 210 การปฏิรูปในส่วนท้องถิ่นในสมัย ร. 5 นั้น หน่วยการปกครองยังเป็นแบบเดิม คือ จัดเป็นหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปก็คือ ให้ราษฎรได้มีสิทธิเลือกตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านและกำนันตามวิถีทางประชาธิปไตย นับเป็นการปูพื้นฐานประชาธิปไตยขั้นแรก นอกจากนี้ยังจัดตั้งสุขาภิบาลตำบลขึ้นที่ ต. ท่าฉลอม จ. สมุทรสาคร เป็นแห่งแรกอีกด้วย

31. ข้อใดถูกต้องเกี่ยวกับลูกเจ้าลูกขุนของสุโขทัย

(1) มีจำนวนมากว่าชนชั้นอื่น

(2) มักก่อการกบฏต่อพระมหากษัตริย์

(3) ไม่มีหน้าที่เป็นมูลนาย

(4) ไม่มีหน้าที่ออกรบ

**ตอบ 2** หน้า 230 – 231 ลูกเจ้าลูกขุนในสมัยสุโขทัยจะมีอำนาจบังคับบัญชาไพร่พลจึงสามารถระดมกำลังอาวุธและผู้คนได้ ทำให้มักกระทำตนเป็นคู่แข่งแสวงหาอำนาจแข่งขันกับเมืองหลวง โดยเฉพาะในเวลาที่มีการเปลี่ยนแผ่นดิน

32. ข้อใดถูกต้องเกี่ยวกับลูกเจ้าลูกขุนของลานนา

- (1) ได้หาประโยชน์จากนาขุมการเมือง (2) มักก่อการกบฏต่อพระมหากษัตริย์  
(3) ทรัพย์สินถูกตีค่าให้มีราคาสูงกว่าทรัพย์สินของสามัญชน (4) ถูกทุกข้อ

HI 121 page 7

1/41

**ตอบ 4** หน้า 270 – 274 ลูกเจ้าลูกขุนแห่งลานนา มีสิทธิต่าง ๆ เช่น มีหน้าที่ในการบังคับบัญชาไพร่พล, ทรัพย์สินจะได้รับการตีราคาไว้สูงกว่าทรัพย์สินของชาวบ้าน, ได้รับผลประโยชน์จากนาขุมการเมือง เป็นต้น พวกลูกเจ้าลูกขุนเป็นพวกที่มีฐานะดี ทำให้สามารถสร้างบารมีและอิทธิพลไว้ได้มากจึงมักก่อการกบฏต่อกษัตริย์อยู่เสมอ

33. ข้อใดถูกต้องเกี่ยวกับไพร่ของสุโขทัย

- (1) ต้องอยู่ในระบบไพร่ (2) ไม่ต้องเสียภาษีทุกชนิด (3) ไม่มีสิทธิในที่ดิน (4) ถูกทุกข้อ

**ตอบ 1** หน้า 238 – 244 ในสมัยสุโขทัยไพร่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของอาณาจักร จะถูกควบคุมและเกณฑ์แรงงานมาใช้ตามความจำเป็น เมื่อว่างเว้นจากการไปทำงานให้ราชการแล้ว ไพร่ก็มีอิสระเต็มที่ในการประกอบอาชีพของตนเอง รัฐบาลจะชักจูงให้ประชาชนหักล้างถางพงสร้างไร่นา สวน ขึ้นมา และให้กรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นเป็นการตอบแทน ส่วนด้านภาษีนั้นแม้จะได้รับการยกเว้นภาษีผ่านด่าน (จกอบ) แต่ประชาชนก็ต้องเสียภาษีชนิดอื่นให้แก่รัฐบาล

34. ข้อใดถูกต้องเกี่ยวกับไพร่ของลานนา

- (1) มีจำนวนจำกัด (2) ถ้าทำผิดจะถูกลงโทษหนักกว่าพวกลูกเจ้าลูกขุน  
(3) ยกมรดกทั้งหมดให้ลูกหลานไม่ได้ (4) ถูกทุกข้อ

**ตอบ 1** หน้า 279, 291 – 292 ถึงแม้ไพร่จะเป็นประชากรส่วนใหญ่ของลานนา แต่ก็ยังมีอยู่ในปริมาณจำกัด ดังนั้นรัฐบาลจึงเห็นความสำคัญของไพร่ จึงได้ให้สิทธิและเสรีภาพแก่ไพร่ไว้หลายประการ เช่น ได้รับการคุ้มครองป้องกันในการประกอบอาชีพทั้งหลาย, มีสิทธิในทรัพย์สินทั้งปวงที่หามาได้ และสามารถตกทอดเป็นมรดกได้, ในการพิพากษาคดีความต่าง ๆ ไพร่ได้รับความเสมอภาคเท่ากับพวกเจ้าขุนมูลนาย เป็นต้น

35. ข้อใดถูกต้องเกี่ยวกับทาสในอาณาจักรสุโขทัย

- (1) ไม่มีทาสเชลย (2) ไม่มีทาสวัด (3) มีการซื้อทาสปล่อยได้ (4) มีกฎหมายระบุวิธีที่ทาสจะเป็นไทอยู่หลายประการ

**ตอบ 3** หน้า 253 – 255 ทาสในสมัยสุโขทัยที่มีหลักฐานยืนยันไว้แน่นอน คือ ทาสเชลย และทาสประจำวัดหรือข้าพระอาราม นอกจากนี้ยังมีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า มีการซื้อทาสปล่อยให้เป็นอิสระเช่นเดียวกับการปล่อยสัตว์ โดยทาสมีโอกาสเป็นไทได้หากมีผู้ใจบุญมาไถ่ตัวให้ เป็นอิสระ

36. ความสัมพันธ์ระหว่างมูลนายและไพร่ในสังคมไทยเป็นอย่างไร

- (1) มูลนายและไพร่ต้องพึ่งพากันและกัน (2) เป็นความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และบริวาร  
(3) มูลนายมีหน้าที่ช่วยไพร่ทางเศรษฐกิจด้วย (4) ถูกทุกข้อ

**ตอบ 4** หน้า 260, 368 – 369 ความสัมพันธ์ระหว่างมูลนายและไพร่เป็นความสัมพันธ์แบบ Patron – Client Relationship หรือแบบผู้อุปถัมภ์และบริวาร ซึ่งมีรากฐานอยู่บนความต้องการความช่วยเหลือจากกันและกัน

37. สิทธิของไพร่สุโขทัยที่แตกต่างจากสิทธิของไพร่อยุธยาคือข้อใด  
 (1) สิทธิในที่ดิน (2) สิทธิในการร้องทุกข์ (3) สิทธิในการยกมรดก (4) ไม่มีข้อใดถูก
- ตอบ 2** หน้า 232 – 233, 363 ในสมัยสุโขทัยประชาชนมีสิทธิร้องทุกข์ได้โดยตรงต่อพระมหากษัตริย์ แต่ในสมัยอยุธยาราษฎรไม่สามารถร้องทุกข์ หรือนำเรื่องขึ้นศาลได้ด้วยตนเอง ราษฎรจะต้องแจ้งเรื่องไปยังมูลนายให้มูลนายส่งเรื่องขึ้นศาลให้

HI 121 page 8

38. ข้อใดถูกต้อง ค่านิยมสำคัญของสังคมไทยในอดีต คือ  
 (1) มีสำนักในสถานะสูงต่ำของบุคคล (2) ส่งเสริมให้ผู้ย่อยมีความเสมอภาคกับผู้ใหญ่  
 (3) มีคำสอนว่า “ท่านสอนต้องสอนตอบ” (4) มีระบบศักดินาสวามิภักดิ์แบบสังคมตะวันตก
- ตอบ 1** หน้า 258 – 259 ค่านิยมในสมัยสุโขทัยได้มีการปลูกฝังความสำนึกในสถานะของตนและผู้อื่น และวางแนวทางปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เช่น สุภาสิตพระร่วงได้กล่าวถึงหลักการปฏิบัติตัวต่อผู้ใหญ่ไว้ดังนี้ “อย่านั่งชิดผู้ใหญ่” “จงนบถนอบต่อผู้ใหญ่” “อย่าขัดแย้งต่อผู้ใหญ่” “ท่านสอนอย่าสอนตอบ” ฯลฯ

39. ข้อใดถูกต้อง ในสังคมลานนา  
 (1) นายม้าต้องหลีกทางให้นายช้าง (2) นายช้างทำผิดต้องถูกลงโทษหนักกว่านายม้า  
 (3) ไก่ของเจ้าหมื่นมีราคาสูงกว่าไก่ของเจ้าพัน (4) ถูกทุกข้อ
- ตอบ 4** หน้า 270, 277 ในอาณาจักรลานนาทรัพย์สินของเจ้าขุนมูลนายจะได้รับการตีราคาไว้สูงกว่าทรัพย์สินของชาวบ้าน แต่ถ้าเจ้าขุนกระทำผิดจะได้รับการโทษหนักกว่าคนธรรมดา ยิ่งผู้ใด มียศสูงโทษก็จะหนักขึ้นเป็นเงาตามตัว และกฎหมายยังกำหนดให้ประชาชนให้ความเคารพ และความสะเดกแก่ขุนนางด้วย เช่น ให้นายม้าหลีกทางให้นายช้างผู้มียศสูงกว่าตน

40. ข้อใดถูกต้อง ในสังคมสุโขทัย  
 (1) ไม่ปรากฏกรรมช้ำหน้านาย (2) ไพร่ไม่ต้องเสียจกอบ  
 (3) มีกฎหมายบังคับให้ลูกเจ้าลูกขุนเป็นขุนธรรม (4) มีคำสอนมิให้ภรรยาวางใจในสามี
- ตอบ 2** ดูคำอธิบายข้อ 33. ประกอบ

41. พระมหากษัตริย์อยุธยาวิธีจำกัดความสูงศักดิ์ของเจ้านายอย่างไร  
 (1) ให้เจ้านายทุกองค์มีศักดินาต่ำกว่าขุนนาง (2) เจ้านายจะไม่มีโอกาสเลื่อนศักดิ์นาให้สูงขึ้น  
 (3) ให้ลดความสูงศักดิ์ของเจ้านายลงทุกชั่วคน (4) ถูกทุกข้อ
- ตอบ 3** หน้า 330 พระมหากษัตริย์ในสมัยอยุธยา ทรงมีวิธีการลดอำนาจของเจ้านายลงด้วยการกำหนดความสูงศักดิ์ของเจ้านายให้มีอยู่เพียง 3 ชั่วอายุคน นับจากพระมหากษัตริย์ลงไป เมื่อถึงชั่วคนที่ 4 จะไม่ถือว่าบุคคลนั้นเป็นเจ้านายแล้ว นอกจากนี้ยังทรงลดความสูงศักดิ์ของเจ้านายลงทุกชั่วอายุคนด้วย

42. สิทธิพิเศษของเจ้านายในสมัยอยุธยา ได้แก่  
 (1) ติดต่อกับขุนนางได้อย่างเสรี (2) เดินทางไปนอกเมืองได้อย่างเสรี  
 (3) ไม่ต้องเสียภาษี (4) ไม่ต้องออกรบ
- ตอบ 3** หน้า 331 – 332 อภิสิทธิ์ของเจ้านาย คือ เจ้านายจะไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน, ไม่ถูกเก็บภาษี, มีไพร่ในสังกัดซึ่งได้แก่ ไพร่สม แต่เจ้านายก็จะถูกควบคุมการเคลื่อนไหว เช่น ห้ามเจ้านาย



ชั้นพระราชโอรสและพระราชนัดดาติดต่อกับขุนนางที่มีศักดินาตั้งแต่ 10,000 – 800 ไร่,  
ห้ามพระราชกุมารและพระราชบุตรออกไปนอกเขตด่าน

43. การทรงกรมของเจ้านายจะมีผลอย่างไรต่อเจ้านายนั้น

(1) ได้ปกครองไพร่สม (2) ได้ปกครองเมือง (3) ได้เป็นเสนาบดี (4) ถูกทุกข้อ

**ตอบ 1** หน้า 321 การที่เจ้านายได้ทรงกรม เนื่องจากการชดเชยกับการเสียอำนาจและ  
ผลประโยชน์ เพราะไม่ได้รับอนุญาตให้ครองเมืองอีก โดยกำลังส่วนใหญ่ของกรมมาจากไพร่พล  
ประจำกรมนั้น คือ ไพร่สม ซึ่งก็คือไพร่ที่สังกัดเจ้านายนั่นเอง